

ՏԱՍՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան արժեք 10 ռուբլ, կես տարեկան 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:
Թիֆլիսում գրվում են միայն անհատական մեջ:
Գտնարարարացիք սխալում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Маск»

Խմորարարները քաղ է տղամտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերից)
Հայտարարումները ընդունվում է ամեն լիզուով:
Հայտարարությունները համարձակվում են
խորհրդակցի քաղին 2 կոպեկ:

ԲՈՂԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Քաղաքական մտածողները.— ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Նամակ Ախալցխայից, Նամակ Մոսկվայից, Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Առարկա-Ունդարիտա, Արտաքին լուրեր.— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ՅԱՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, Դաւիթ Բէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄՏԱԾՄՈՒՆԵՐ

Եւրոպայի անդադար պահանջներ է անում Թիւրքիայից. պահանջում է որ նա այս կամ այն վերանորոգութիւն մտցնէ իր երկիրներէն մինի մէջ, պաշտպանէ իր այս կամ այն հպատակ ազգութիւնը հալածանքներից, տայ ինքնավարութիւն իր այս կամ այն նահանգին:

Բայց ինչքան էլ տգէտ լինէին Թիւրք պետական մարդիկ, նրանք շատ լաւ են հասկանում որ այն պահանջները որ եւրոպական երկիրները Թիւրքիային

են անում, իրանք չեն կատարում իրանց երկիրների վերաբերութեամբ: Իրանք պահանջում են Թիւրքիայից ինքնավարութիւն կամ ազատութիւն տալ Թիւրքահպատակ այս կամ այն ազգին, իսկ իրանք հպատակ են ճնշում են իրանց հպատակ ազգերին: Խիստ պահանջներ Թիւրքիայից անելով, — եւրոպական պետութիւնների խրդմնութանքն էլ պէտք է աւելի մաքուր լինէր: Թիւրքիայի պէս մի երկրի վրա բարոյապէս ներգործելու համար, հարկաւոր կը լինէր որ Եւրոպան աւելի մեծ բարոյական հեղինակութիւն ունենար Թիւրքերի աչքում:

Բայց այդ հեղինակութիւնը Եւրոպան կորցրել է, մանաւանդ վերջին տարիները, ոչ թէ միայն Բ. Դրան պետական մարդիկների աչքում, բայց մինչև անգամ Թիւրք մամուլի աչքերում:

Եւրոպայի իրանց պնդող է հասցրել, որ մի որ և է, «Ասլըթ» Թիւրք միլիտանդ լրագիրը իրաւունք ունի ծաղրել Եւրոպային: Եւր Ենզլիսն այս կամ այն խիստ պահանջներ է անում Թիւրքիայից, — Կ. Պօլսի Թիւրք մամուլը պատասխանում է. իսկ դուք ինքներդ ի՞նչ էք անում իրլանդացիների հետ. միթէ դուք նրանց ամենամեծ լիզուով չէք ճնշում:

Եւր որ Գերմանիան խաւանքում Օսմանեան պետութեան ներքին գործերում, — այդ տեսակ պատասխան է ստանում Թիւրքերից՝ իսկ դուք ինքներդ ի՞նչ էք օրել էլզուացիների և լեհացիների հետ, արդեօք ձեր հրէայ հպատակներին էլ այժմ չէք հալածում, արդեօք ձեր Բիւսարի չէ՞ ձգտում կատարել ինքնիշխանութեան ձեռք բերելուն: Եւր Աւստրիան միջամտում է

Բալկանեան սլավոնների կամ յոյների գործերի մէջ, — Թիւրքերը հարցնում են. իսկ ձեր ներգործած ճնշումը բանիազնների և հերցեգովինցիների վրա, նրանց մէջ գործած ձեր անիրաւութիւնները միթէ մեզ յայտնի չեն:

Ֆրանսիան արտոյում է իր երկրից հոգեւոր միաբանութիւնները և մի և նոյն ժամանակ պաշտօնապէս յայտնում է Բ. Դրան որ իր հեղինակութեամբ պաշտպանելու է արեւելքում նոյն և կեղեցական միաբանութիւններին: Եւր ժամանակ Թիւրքաց արտաքին գործերի միաստորութիւնը յանգանարար և կատարելա իրաւունքով պատասխանում է Ֆրանսիային պաշտօնապէս թէ Թիւրքիան Ֆրանսիական յանցաւորների համար արտոյնքի տեղը չէ:

Ուրեմն լուսաւորված Եւրոպան այնտեղ է հասցրել իրան, որ այլ

ԴԱՍԻԹ ԲԵԿ

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն Վ Է Պ

(1722—1728)

Պատանին մի կողմից չների հետ կուգի, միւս կողմից իր չուրջը աչք անելով, դիմաց գէպի կողով ձայնը հնչող հովիւն մտնելով, փոքր ինչ հանգստացան, երբ նկատեցին, որ նա չէ քաջալերում իրանց վարձուները: Պատանին բարեկեցիկ, նստեց նրա մօտ, հովիւն հասակն առած մարդ էր, այն լեռնային մարդկից մէկը, որ ստէպ անասունների հետ մարդկով, կորցրել էր բոլորը, ինչ որ մարդկային էր, և սեպհական էր վայրենի անասնական: Բայց, որպէս երևում էր, նա իր ոչխարների նման միամիտ, մի և նոյն ժամանակ բարեկամ էր:

— Ի՞նչ ստանայ ես, թէ որ փայտը չը վեր առնէիր, իմ չները կը պատահուէին քեզ, ասաց նա ծիծաղելով, որպէս թէ մի մեծ գիւտ էր արել իր նկատողութեան մէջ:

— Զե՛ս, եթէ փայտը չը վեր առնէիր, չները կը պատահուէին ինձ, պատասխանեց պատանին ինչն էլ ծիծաղելով:

— Ի՞նչ ստանայ ես, կրկնեց նա, շարունակելով իր բարեկամ ծիծաղը, — որտեղից դուք այն փայտը, շատ հաստ փայտ էր:

— Այո, շատ հաստ փայտ էր, ասաց պատանին, — այնտեղ ընկած էր, երևի կորոզները մոռացել էին:

— Անպատճառ, կորոզները մոռացել էին, կրկնեց հովիւն: — Բնչպէս հասկացար, Աստուած է վկայ, շատ ստանայ ես:

Կամենալով միանգամից վերջանել փայտի պատմութիւնը, պատանին ոչինչ չը պատասխանեց, Բայց հովիւն զարմեալ կրկնեց:

— Այդ լաւ է պատահել որ կորոզները մոռացել էին, Աստուած է վկայ, թէ որ փայտը չը լինէր, իմ չները քեզ կենդանի չէին թողնի:

— Այդ ես էլ եմ իմանում, նրա իմաստուն կարծիքը հաստատեց պատանին: — Այդ ոչխարները ունեն:

— Ունեն պէտք է լինեն, պատասխանեց նա մի առանձին հպարտութեամբ: — մեծ պարունի ոչխարներն են:

Մեծ պարուն ասելով, պատանին հասկացաւ, թէ ում մօտին էր խօսքը, և սկսեց աւելի յարգանքով վերաբերվել դէպի իր խօսակիցը, երբ խնայաւ, որ նա թագաւորի հովիւն էր:

— Մեծ պարունը ուրիշ ապրանք էլ ունի, հարցրեց նրանից:

— Այսպիսով ո՞վ ունի այնքան ապրանք, որպէս մեր մեծ պարունը, պատասխանեց հովիւն: Կարծես զուտ զուտ չարժեք չարժեքով: — այստեղ արածում են նրա ոչխարները, այնտեղ, սալի միւս կողմում, արածում են երկու քամից աւելի կովեր, նոյնքան եղներ ու գոմէշներ: Բացի դրանցից, տասը էլ ունի, հինգ ջորի ունի, քամից աւելի ձի ունի:

— Այսքան ապրանք իս մեր Տաթիւն մէկը Գաւիթն էլ ունի, իր մօտումը ասաց պատանին, ամենին չը դարմանալով մեծ պարունի հարստութեան վրա:

— Այս օրերս էլ ընծայ են բերել երկու ինչ որ անասուններ, անունները չեմ իմանում, ասելուցից հովիւն:

— Ի՞նչ տեսակ անասուններ:

— Ինչ որ տատանայի նման անասուններ, երկայն ոտներ ունեն, երկայն, ծուռ վրդ ունեն: Քանի որ առաջ մեծ պարունի դրանք զուտ ածեցին, ողջ աշխարհը հաւաքվեցաւ այնտեղ: Նրանց դուքս էին բերել, թամաշայ էին անում:

— Ես էլ այնտեղ էի, տեսա, դրանք ուղտեր են, մեր երկրում շատ կայ: Զոքեցնում են, յետոյ բնուում են:

— Գրուշտ այդպէս, չոքեցնում են յետոյ բնուում են, ինչ էլ իմացար, համարիտ, շատ ստանայ ես եղի:

Պատանայ քաղը, որ այնքան յաճախ գործ էր անում հովիւն, նրա լեզուով բոլորովին այլ իմաստ ունէր. դա նշանակում էր խելացի, ամեն բան իմացող, ամեն բան շուտ հասկացող: Բայց զգուշանալով, մի գուցէ ուղտի պատմութիւնն էլ այնքան հեռու տանէր շատախօս հովիւն, որպէս փայտի պատմութիւնը, նա կարճ կտրեց, սկսելով մի այնպիսի խօսակցութիւն, որից կարող լինէր տեղեկութիւն ստանալ փոքրիկ աղջկայ մասին:

— Այդ ոչխարները օրը քանի անգամ կթում են, հարցրեց նա, իր չուրջը նայելով, որպէս թէ ոչխարներին է նայում:

— Քանի անգամ պէտք է կթեն, պատաս-

խանեց հովիւն իր խաւան ձայնով: — երկու անգամ են կթում, մէկը կէսօրին, մէկը երեկոյան, երբ ոչխարները տուն են գտնում:

— Կէսօրին, երկի, դաշտումն են կթում:

— Կաշտումը, ապա օրտեղ: Չը տեսար, կրկնեց կաթի կփրը տանում էին:

— Տեսայ: Երբ, մեծ պարունի տուն էին տանում:

— Ապա օրտեղ պիտի տանէին: Այնտեղ էին տանում:

— Այդ կրկնեցը օվբեր էին:

— Ո՞վքեր պիտի լինէին, մեծ պարունի քոնէրն էին:

Պատանին փոքր առ փոքր հասնում էր իր հետաքրքրութեան առարկային:

— Նրանց մէջ մի փոքրիկ աղջիկ կար, կարմիր դերիայ ունէր հագած, ո՞վ էր նա:

— Դու թամարի մօտին ես հարցնում, ասաց հովիւն բարեկամ ժպտով: — Թամարը մեծ պարունի կորոզ աղջիկն է, շատ անգամ քոնէրի հետ զալիս է ոչխարների մօտ, և երբեմն ինձ համար խզով հաց է բերում: Ես էլ նրա համար քաղում եմ անասուից զկեռ, յուն, կաղին և ուրիշ պտուղներ: Ծառ լաւ աղջիկ է Թամարը: Եթէ նրա մայրը չը մեռնէր, Թամարը այսպէս չէր լինի: Մեր աղծման տիկինը լաւ մտիկ չէ տալիս Թամարին: Ախ, լաւ է, որ տղան չուտով մեռնի: Ես խորթ մօր ձեռքը չընկնի: Համարեցաւ տիկինը շատ լաւ տիկին էր, ևս զեռ պահել եմ օրերից, որ մի անգամ նա ինձ ընծայեց:

Այնուհետեւ նա սկսեց պատմել, թէ Թամարի մայրը մեռնելուց յետոյ, թէ նա հայրը կրկին ամուսնացաւ, բայց իր նոր կնոջ հետ ապրեց մի քանի տարի միայն: Մի անգամ լեզվիների յարձակման ժամանակ, կռիւի մէջ վէրք տաւ նալով, մեռաւ նա: Այնուհետեւ Թամարը միայն բոլորովին օրը, իր խորթ մօր ապրի: Այժմ թէ Թամարը և թէ խորթ մայրը կենում են մեծ պարունի տանը, և մեծ պարունը իր զուակներից չէ ջրկում Թամարին:

Կերջացնելով իր պատմութիւնը, հովիւն իր կողմից սկսեց հետաքրքիր լինել պատանու ինչ ազգից և օրտեղացի լինելու մասին, հարցրեց, թէ նա ինչ է չինում վրաց երկրում, ինչով է ապրում, և երբ պատասխան տուցաւ, թէ ոչինչ պարսպմունք չունի, ասաց:

— Տեսնում եմ, որ դու քաջ աղաք ես, շատ քաջ, իմ չների ձեռքից մինչև պոստ մի մարդ էլ չի պոճել, իսկ դու նրանց չչկողացիր: — Կը զանկանաւ ինձ մօտ մնալ:

— Քեզ մօտ ինչ չինեմ, հարցրեց պատանին ծիծաղելով:

— Ի՞նչ պիտի չինես, ես ինչ որ չինում եմ, դու էլ այն կը չինես, պատասխանեց հովիւն, իր թաւամալ յոնքերի տակ թաղնված աչքերը լայն բացելով և ուղիղ պատանու երեսին նայելով: — Լսի՛ր, աղաք, շարունակեց նա, — իմ օղակաւներից մէկը իմ ցուպը գողացաւ, յետոյ փախաւ: Հիմա ինձ մէկ մարդ է հարկաւոր, դու իմ օղակաւներ կը դառնաս ու ինձ հետ ոչխարներ կարածացնես, մեծ պարունի ոչխարները, հակառակ էս, դա պոտիկ գործ չէ:

Այդ առաջարկութիւնը, թէ ևս սկզբում շատ ծիծաղելի թուեցաւ պատանուն, թէ նրան շատ հրապուրչէ չէր մեծ պարունի հովուի օղակաւն լինելը, բայց, կարծես, մի ներքին ազդեցութեամբ ստիպվեցաւ նա հաշտվել այդ վիճակի հետ: Գլխաւոր շարժառիթը, որ դրդեց նրան կապվել այդ նոր պարսպմունքին հետ, այն էր, որ սա առիթ կը տար երբեմն տեսնել գեղեցիկ Թամարին, որի ամբախտ պատմութիւնը մի կողմից, իսկ իրանց ցոյց տուած կարեկցութիւնը միւս կողմից, թողել էին նրա սրտում մի խռով, համակրական զգացմունք, որը թէ և ինքը բացատրել չէր կարողանում, բայց միանգամայն տիրել էր նրա հոգուն: Բացի դրանից, նրան քաղցր էր, առժամանակ գոնէ, իր սրտի վշտերը ցրվել լեռների, դաշտերի, անտառների առանձնութեան մէջ, հեռու լինել մարդերի բնակութիւնից, որոնցից ոչ մի միջնորդութիւն չէր գտնւում: Այդ պատճառով նա աւելի բարեւոք համարեց կենակցել միամիտ հովիւների հետ, լսել նրանց պարզ, հասարակ պատմութիւնները, քան թէ լսել աւագակ հայ մանրաթանաթի անդադար նախապիւնները, որը այնքան անխիղճ կերպով կողոպտեց նրան:

— Գէ, ասա, տղա, մնում ես ինձ մօտ, կրկին հարցրեց հովիւն:

— Կը մնամ, պատասխանեց պատանին:

(Կը շարունակուի)